

Forord

Skriftlighed er den hurtigt nedkradsede indkøbsseddel, den velstrukturerede, gennemredigerede artikel, e-mailen man ikke lige fik læst korrektur på før afsendelsen, eller det smukt afrundede digt der skal citeres for helt at komme til sin ret.

Det sidste eksempel peger på en sammenhæng mellem skrift og tale som man traditionelt har lagt mindre vægt på når man i andet-/fremmedsprogs-pædagogikken parrede de fire færdigheder to og to: læse – skrive, lytte – tale.

Imidlertid er den nyere skrivepædagogiks teoretikere og praktikere meget optaget af at støtte arbejdet med den skriftlige udformning gennem inddragelse af talesproget på forskellige tidspunkter i skriveprocessen. Hvordan det nærmere kan ske, fremgår af flere af artiklerne i dette nummer.

Et andet vigtigt aspekt der er i fokus, er 'genre' som et helt centralt begreb i skrivepædagogikken. Den engelske/tyske/franske og danske *stil* har som en udefinerlig størrelse fået generationer til at svede ved eksamensbordet og undre sig over hvad det nu lige var for krav man som elev skulle – men sjældent kunne – opfylde. Denne stil med sin særlige genre er i et vist omfang blevet afløst af opgaver der mere præcist kræver en tekst skrevet i en bestemt genre som eleverne kender til og har arbejdet med i sprog- og litteraturfagene.

Genrekravet bliver forstærket på de videregående uddannelser, hvor de skriftlige projektopgaver indgår som væsentlige dele af tilegnelses- og refleksionsprocesserne hos de studerende, sådan som bl.a. Karen Lund og Ellen Bertelsen beskriver det.

I dette nummer af Sprogforum har vi endvidere valgt at introducere tilegnelsen af et meget fremmedartet fremmedsprog, nemlig kinesisk, ud fra spørgsmålet: Hvordan arbejder man i et sprogfag hvor eleverne i virkeligheden starter i "1. klasse" med at lære at skrive?

Kronik: Lene Timm: Tal og forældre der taler

Denne kronik kan læses i forlængelse af Sprogforum nr. 43 *Førstesproget som resource*. Lene Timm tager udgangspunkt i rapporten *Danmark har ondt i modersmålet – en kortlægning af kommunernes modersmålsundervisning i skoleåret 2007/08* og påviser hvor skævt det rammer når nogle kommuner følger regeringens dagsorden med at afskaffe modersmålsundervisningen mens andre kommuner stadig ønsker at give deres borgeres børn tilbud om undervisning i deres modersmål i folkeskolen.

Hanne Geist: Lad dem snakke, mens de skriver – outputhypotesen, skrivning og dialogisk læring

Hanne Geist har i denne artikel sat fokus på fremmedsprogsforskeren Merrill Swain og hendes output-hypotese. Artiklen giver konkrete bud på hvordan man i tysk-faget kan arbejde med det skriftlige i form af varierede opgaver med fokus på form. Lærere i andre fremmedsprogsfag kan sagtens læse med og lade sig inspirere.

Karen Lund og Ellen Bertelsen: At mestre et uddannelsesfagligt fremmed/andetsprog – en forudsætning på en videregående uddannelse

Artiklen bygger på en større undersøgelse foretaget af forfatterne: *Fra Studieprøven til de videregående uddannelser. En undersøgelse af de nødvendige og tilstrækkelige kompetencer* (2008). I artiklen fokuseres på sygeplejerske-uddannelsens krav til de skriftsproglige kompetencer og deres betydning for studerende med en ikke-dansk sproglig baggrund. Artiklen præsenterer endvidere læserne for begrebet *gråzoneord* som sikkert vil være en øjenåbner for mange professionelle lærere der arbejder med elever der ikke har dansk som modersmål.

Mads Kirkebæk: At skrive kinesisk – mere end blot et penselstrøg?

Mads Kirkebæk underviser i kinesisk, og han giver i artiklen en gennemgang af de særlige forhold der knytter sig til at lære kinesisk for en europæer. Det drejer sig i første omgang om hvordan de kinesiske skrifttegn bygges op, og dernæst om ordklasser, ordstilling og ordbogsbrug. Mads Kirkebæk har både undervist danske elever i kinesisk og kinesiske elever i dansk, så han ved hvor 'skoen trykker' hos begge grupper.

Poul Tornøe: Engelsk i sammenhæng – skriftligt engelsk i det nye gymnasium

I denne artikel redegør Poul Tornøe for den stilling som skriftligt engelsk har fået i gymnasiet efter gymnasireformen, ligesom han kommer ind på den ændrede magtbalance i gymnasiets sprogfag som følge af at ganske få elever vælger tre fremmedsprog. Tornøe beskæftiger sig med to centrale begreber, nemlig *sammenhæng mellem tekstreception og tekstproduktion* og *genrer*, og giver et eksempel på hvordan disse begreber udmøntes i en konkret eksamensopgave.

Karen-Margrete Frederiksen: En smagsprøve på Peter Elbows skrivepædagogik – noter fra et foredrag

Med denne smagsprøve ønsker vi at introducere en ny type artikel med overskriften: "Jeg har læst en bog..." eller "Jeg har hørt et foredrag..." Vi modtager gerne forslag til sådanne artikler fra læserne.

Karen-Margrete Frederiksen har overværet et foredrag af Peter Elbow som i 1970'erne skabte begrebet 'freewriting', på dansk 'hurtigskrivning', og dermed er han en af grundlæggerne til processkrivningen som har spillet en meget vigtig rolle i skrivepædagogikken de sidste 20-30 år.

Natalia Auer: Skriftlig produktion og it-mediet

Processkrivningen står også i centrum i Natalia Auers artikel hvor hun beskriver sit arbejde med processkrivning og brugen af it med de studerende på Københavns Universitet. Natalia Auer præsenterer i den sammenhæng læserne for nogle centrale teoretikere i moderne skrivepædagogik: Lee & VanPatten, Flower & Hayes samt Gillespie.

Åbne sider: Anne Bonnie Kring: Om portfolio i tyskundervisningen

Anne Bonnie Kring har i forbindelse med sin uddannelse til folkeskolelærer skrevet en projektopgave om portfolio. Vi har i Sprogforum nr. 31 beskæftiget os med samme emne, men emnet hører også hjemme i dette temanummer om skriftlighed. Anne Bonnie Kring giver en række praktiske eksempler på arbejdet med portfolio i folkeskolen.

Derudover indeholder dette nummer følgende rubrikker:

Godt Nyt med udvalgt nyere litteratur til temanummeret fra Danmarks Pædagogiske Biblioteks sprogsamling, *Andet Godt Nyt* med udvalgte værker om sprog- og sprogundervisning, som for nylig er indgået på Danmarks Pædagogiske Bibliotek, samt *Kalender* og *Meddelelser* om kommende arrangementer.

Redaktionen